

Bescherming van journalisten in het internationaal humanitair recht

Roeland Neyrinck
Juridisch adviseur

- Somalië:
 - 46 journalisten gedood sinds 1992 (Bron: CJP)
 - 10 journalisten gedood in 2012 (Bron: CJP)
- Syrië:
 - 20 journalisten gedood in 2012 (Bron: CJP)

→ Welke juridische bescherming biedt het IHR aan journalisten in oorlogssituaties?

- IHR is van toepassing in situaties van gewapend conflict:
 - internationaal (IGC)
 - niet-internationaal (NIGC)
- *Caveat*: IHR beschermt de journalist, niet de journalistiek
 - Cfr. 31ste Internationale RC/RC Conferentie
- *Caveat*: IHR doet geen afbreuk aan nationaal recht m.b.t. toegang tot het grondgebied

Rechtsbronnen

IGC:

- Conventies van Genève (vnl. III en IV)
- Eerste Aanvullend Protocol (art. 79)
- Internationaal humanitair gewoonterecht (ICRC-studie, regel 34)

NIGC:

- Gemeenschappelijk art. 3 Conventies van Genève
- Tweede Aanvullend Protocol
- Internationaal humanitair gewoonterecht (ICRC-studie, regel 34)

Internationaal gewapend conflict

2 verschillende verwijzingen:

1) 'Oorlogscorrespondent' (art. 4.A.(4) GC III)

“personen die de gewapende macht volgen zonder daarvan rechtstreeks deel uit te maken, zoals [...], oorlogscorrespondenten, [...], mits zij daartoe machtiging hebben ontvangen van de strijdmacht die zij begeleiden, welke strijdmacht hun te dien einde een identiteitskaart zal verstrekken overeenkomstig het als bijlage aan dit Verdrag gehecht model”

→ Geen definitie

→ Vereiste van ID-kaart

Internationaal gewapend conflict

2 verschillende verwijzingen:

2) 'Journalisten die gevaarlijke beroepswerkzaamheden verrichten in gebieden waar zich gewapende conflicten voordoen' (art. 79 AP I)

→ Geen definitie ('gebruikelijke betekenis')

→ Mogelijkheid van ID-kaart

Bescherming tegen de uit militaire operaties voortvloeiende gevaren

- Journalisten die gevaarlijke beroepswerkzaamheden verrichten (m.i.v. oorlogscorrespondenten!) zijn burgers (art. 79 (1) AP I)
- Identieke bescherming als andere burgers:
 - Beginsel van onderscheid (geen rechtstreekse aanval; geen niet-onderscheidende aanval)
 - Proportionaliteitsbeginsel (verbod op buitensporige nevenschade)
 - Beginsel van voorzorg (planning; uitvoering; effectieve waarschuwing)

Bescherming tegen de uit militaire operaties voortvloeiende gevaren

- Bescherming van de journalist is niet onvoorwaardelijk: art. 79 (2) AP I:

“mits zij geen acties ondernemen die een aantasting vormen van hun status als burger”

→ Bescherming wordt tijdelijk opgeschort indien en voor zolang rechtstreekse deelname aan vijandelijkheden (cfr. art. 51 (3) AP I)

→ Bezit van ID-kaart geen voorwaarde om bescherming te genieten

Bescherming tegen de uit militaire operaties voortvloeiende gevaren

- Welke bescherming voor media infrastructuur?
 - Geen bijzondere status: worden in principe beschouwd als goederen van burgerlijke aard, tenzij wanneer militair doelwit conform art. 52 AP I
 - Quid propaganda?
 - Quid bij inzet civiele infrastructuur in militair commando- en communicatienetwerk?
 - Proportionaliteitstoets
 - Voorzorgen

Bescherming bij vrijheidsberoving

1) 'Oorlogscorrespondent' (art. 4.A.(4) GC III)

- Statuut van krijgsgevangene (GC III):
 - Recht op geneeskundige verzorging (art. 15)
 - Recht op menselijke behandeling (art. 13)
 - Recht om niet te antwoorden bij ondervraging (art. 17)
 - Recht op bezit van voorwerpen voor persoonlijk gebruik (art. 18)
 - Minimumnormen inzake huisvesting, voeding en kleding en omstandigheden van internering (art. 25-28)
- Voorwaarden: accreditatie & bezit ID-kaart
- Tot na beëindigen van vijandelijkheden

Bescherming bij vrijheidsberoving

- 2) 'Journalisten die gevaarlijke beroepswerkzaamheden verrichten in gebieden waar zich gewapende conflicten voordoen' (art. 79 AP I)
- Bescherming als burger conform GC IV:
 - Verbod op foltering, collectieve straffen, plundering, gijzeling
 - Recht op menselijke behandeling
 - Internering slechts mogelijk in uitzonderlijke omstandigheden en met procedurele waarborgen
 - Recht op bezoek door ICRC & contact met naasten
 - Caveat: nationaliteitscriterium (art. 4 GC IV)

Niet-internationaal gewapend conflict

- Geen specifieke bepaling in verdragsrecht
- Internationaal humanitair gewoonterecht: regel 34:

“Burgerlijke journalisten die beroepsmatig werkzaam zijn in gebieden van gewapend conflict moeten ontzien en beschermd worden zolang zij niet rechtstreeks aan de vijandelikheden deelnemen.”

Bescherming tegen de uit militaire operaties voortvloeiende gevaren

- Journalisten beschouwd als burgers: bescherming conform art. 13 AP II:
 - Verbod op rechtstreekse aanvallen en daden van geweld
 - tenzij* wanneer en zolang rechtstreekse deelname aan de vijandelijkheden
- Gewoonterecht: regel 34: gelijkaardige bescherming als in IGC

Bescherming bij vrijheidsberoving

- Minimumstandaarden in gemeensch. art. 3 GC:
 - Recht op menselijke behandeling zonder nadeling onderscheid
 - Verbod op aanslag op leven of fysieke integriteit
 - Verbod op vernederende of ontterende behandeling
 - Verbod op gijzeling
 - Verbod op standrechtelijke executies
 - Recht op verzorging van zieken en gewonden

- Bijkomende bescherming als burger: art. 4-6 AP II

- Gewoonterecht: regels 87-105 / 118-128 m.b.t. bescherming van burgers

- IGC: identieke bescherming voor oorlogscorrespondent & 'journalist' tegen gevaren die voortvloeien uit de vijandelijkheden
- IGC: bij vrijheidsberoving:
 - Oorlogscorrespondent: krijgsgevangene
 - 'Journalist': burger
- NIGC: bescherming als burger:
 - Gemeensch. art. 3 GC
 - Art. 4-6 en 13-17 AP II
 - Gewoonterecht: regel 34 & algemene bescherming als burgers

Bedankt voor uw aandacht

Vragen ?